

Participatiewet

Sinds 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. Deze wet vervangt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). De Participatiewet heeft als doel zoveel mogelijk mensen naar werk toe te leiden. Iedereen die kan werken maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, valt onder de Participatiewet.

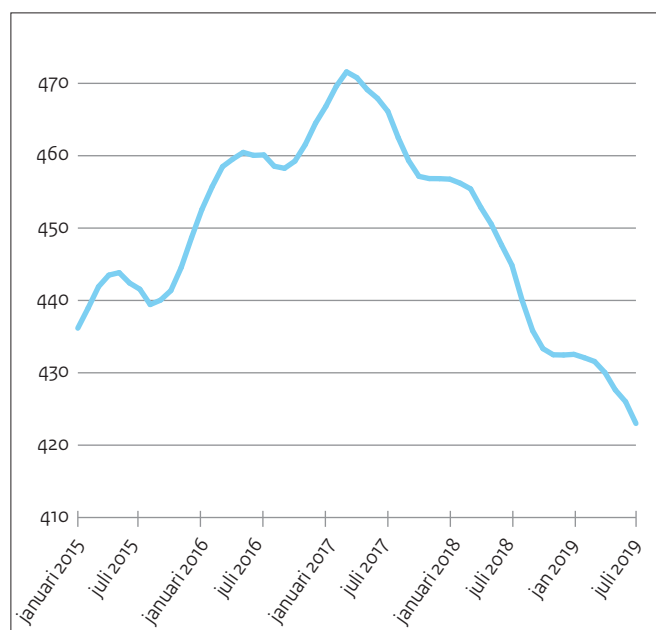
De wet geeft gemeenten meer verantwoordelijkheden en mogelijkheden om mensen met een arbeidsbeperking of mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen en te houden. De Participatiewet regelt ook dat bijstand wordt verleend aan mensen die (tijdelijk) niet (volledig) in hun noodzakelijke bestaanskosten kunnen voorzien.

Deze factsheet geeft een cijfermatig beeld van de uitvoering van de Participatiewet in de periode januari 2015 tot en met augustus 2019. Het behandelt ontwikkelingen op drie thema's: personen met een bijstandsuitkering, de ondersteuning door gemeenten in het algemeen en aan mensen met een arbeidsbeperking in het bijzonder.

Personen met een bijstandsuitkering

In augustus 2019 zijn er in totaal 420.000 mensen met een bijstandsuitkering. Dit is het laagste aantal sinds de invoering van de Participatiewet in 2015. Het aantal personen met een bijstandsuitkering nam toe van 436.000 in januari 2015 tot 472.000 in maart 2017. Sindsdien is een geleidelijke daling ingezet.

Figuur 1: Ontwikkeling aantal personen tot AOW leeftijd met bijstandsuitkering van januari 2015 – augustus 2019 (x 1.000).

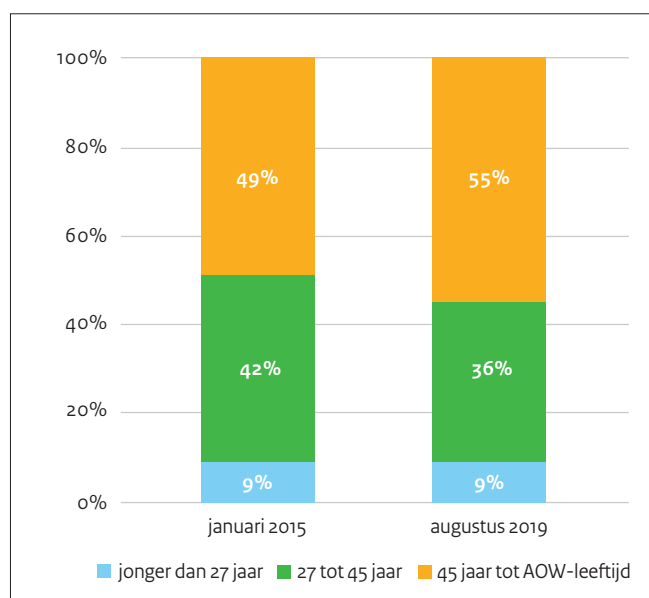

Bron: CBS

Specifieke groepen in de bijstand

Meer dan de helft van de mensen met een bijstandsuitkering is 45 jaar of ouder. Dit aandeel is sinds januari 2015 gestegen van 49% tot 55% in augustus 2019. In absolute aantallen is dit een stijging van bijna 20.000. Ter vergelijking, het aandeel 45-plussers in de hele bevolking van 15 tot 65 jaar bedraagt 43%.

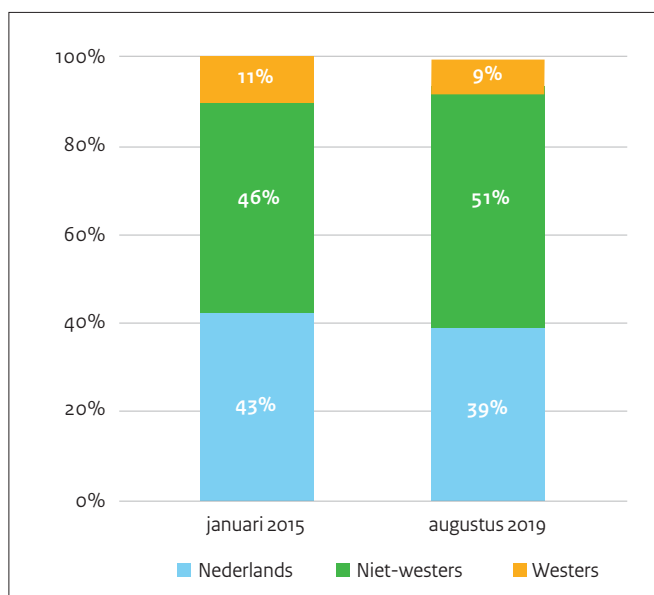
Figuur 2: Personen met bijstandsuitkering; verdeling naar leeftijd januari 2015 – augustus 2019.

Bron: CBS

Ruim de helft van de mensen met een bijstandsuitkering heeft een niet-westerse migratieachtergrond. Begin 2015 bedroeg dit 46% en in augustus 2019 51%. Het aandeel mensen met een niet-westerse migratieachtergrond binnen de hele bevolking van 15 tot 65 jaar is 15%.

Figuur 3: Personen met bijstandsuitkering: verdeling naar migratieachtergrond januari 2015 - augustus 2019.

Bron: CBS

Van alle mensen die in augustus 2019 bijstand ontvangen, is 58% vrouw en 42% man. Deze verdeling is ten opzichte van januari 2015 licht verschoven (56% vrouw, 44% man). Onder de hele bevolking van 15 tot 65 jaar is de man-vrouw verdeling 50%-50%.

Minder mensen in de bijstand

Het aantal bijstandsgerechtigden daalt. Sinds maart 2017, toen 472.000 mensen tot de AOW-leeftijd een bijstandsuitkering ontvingen, is een geleidelijke daling ingezet naar het aantal van 420.000 in augustus 2019 (zie figuur 1).

Hierin zijn de volgende ontwikkelingen te zien:

- De daling treedt vooral op bij jongeren onder de 27 jaar. Sinds maart 2017 is het aantal jongeren in de bijstand met bijna 14.000 (-28%) gedaald tot 36.500 in augustus 2019.
- Ook het aantal bijstandsontvangers tussen 27 en 45 jaar slinkt met ruim 36.000 (-19%) ten opzichte van maart 2017 tot 151.000 in augustus 2019.
- Het aantal 45-plussers met een bijstandsuitkering schommelt in deze periode enigszins. Per saldo is bij deze leeftijdscategorie een geringe daling te zien van 2.350 (-1%) sinds maart 2017 tot en met augustus 2019.
- De daling onder mannen in de bijstand is groter dan bij vrouwen. Sinds maart 2017 is het aantal mannen in de bijstand met 16% (-33.000) gedaald, waar het aantal vrouwen in dezelfde periode met 8% (-20.000) afnam.

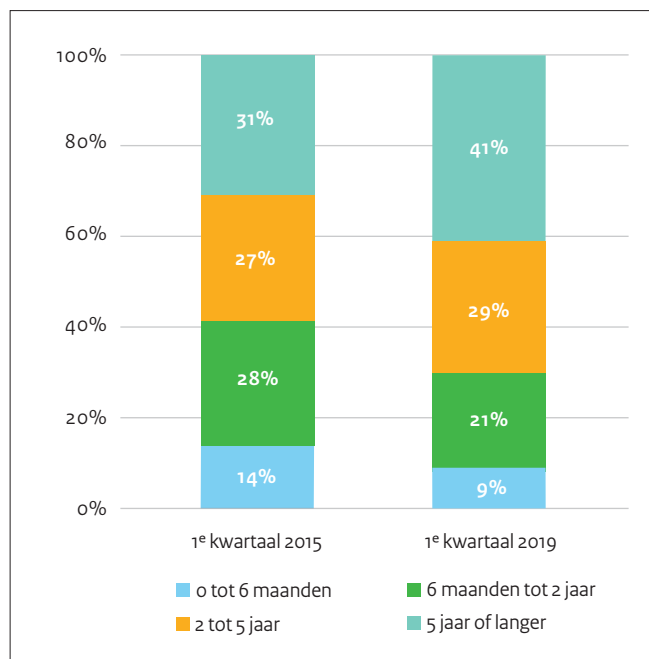
Een groot deel van de bijstandspopulatie heeft een niet-westerse migratieachtergrond. Hun aandeel nam sinds 2015 toe (zie figuur 3). Het aantal steeg sinds januari 2015 met ruim 16.000 naar 216.000 in augustus 2019. Hoewel de huidige stand voor deze groep hoger is

dan in 2015, neemt sinds januari 2018 het aantal bijstandsontvangers met een niet-westerse migratieachtergrond maandelijks af.

Meer mensen langdurig in de bijstand

Het aandeel mensen dat langer dan twee jaar aaneensluitend bijstand ontvangt stijgt. In het eerste kwartaal van 2015 was dit aandeel 58% (258.000), terwijl dit in het eerste kwartaal van 2019 69% (bijna 300.000) was. Hierbinnen neemt het aandeel van mensen dat langer dan vijf jaar bijstand ontvangt het meest toe van 31% in 2015 naar 41% in 2019. Het aandeel personen dat minder dan twee jaar een bijstandsuitkering ontvangt daalt juist van 42% in het eerste kwartaal 2015 naar 31% in het eerste kwartaal 2019.

Figuur 4: Bijstandsuitkeringen naar duur: eerste kwartaal 2015 - eerste kwartaal 2019.

Bron: CBS

Onder oudere bijstandsgerechtigden ligt het percentage dat langer dan twee jaar in de bijstand zit hoger, namelijk 77% voor de bijstandsontvangers tussen de 45 en 55 jaar en 83% voor bijstandsontvangers van 55 jaar en ouder.

Tabel 1: Bijstandsuitkeringen naar duur: aandeel langdurig in de bijstand naar leeftijd eind eerste kwartaal 2019.

	Totaal aantal bijstand	Twee tot vijf jaar bijstand	Vijf jaar of langer bijstand
Jonger dan 25 jaar	27.750	22%	0%
25 tot 35 jaar	76.950	39%	16%
35 tot 45 jaar	92.780	33%	37%
45 tot 55 jaar	115.580	27%	50%
55 jaar tot AOW-leeftijd	118.490	22%	61%

Ondersteuning naar werk door gemeenten

Sinds de Participatiewet van kracht is, zijn gemeenten voor een grotere groep mensen het eerste aanspreekpunt voor ondersteuning bij het vinden en behouden van werk. Juist voor de nieuwe doelgroep van de gemeenten -jonggehandicapten die niet volledig arbeidsongeschikt zijn en voorheen onder de Wajong zouden vallen- en voor mensen in (of op de wachtlijst voor) een sociale werkvoorziening, hebben gemeenten nieuwe ondersteuningsmogelijkheden gekregen. Gemeenten kunnen structurele loonkostensubsidie, jobcoaches en beschut werk als re-integratievoorziening inzetten om mensen met een arbeidsbeperking met verminderde arbeidsproductiviteit naar een baan te geleiden.

Daarnaast verstrekken gemeenten uiteenlopende re-integratievoorzieningen gericht op het leren van vaardigheden of het opdoen van werkervaring aan andere mensen, met en zonder bijstandsuitkering, die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben en hulp nodig hebben om aan het werk te komen. Tot eind 2018 telden de meeste van deze voorzieningen in de statistiek als 'overige voorzieningen'. Vanaf begin 2019 vervalt deze restcategorie, waar bijna 90% van alle voorzieningen die gemeenten inzetten toe wordt gerekend, en worden meer soorten voorzieningen onderscheiden. Het cijfermatige beeld van de uitvoering van de Participatiewet wordt inzichtelijker.

Meer inzicht in re-integratievoorzieningen

Sinds de invoering van de Participatiewet zetten gemeenten meer re-integratievoorzieningen in. Tussen januari 2015 en december 2018 is er sprake van een toename van 33%. Ook in de cijfers over de eerste helft van 2019 groeit het aantal voorzieningen door. In januari 2019 werden in totaal 235.000 voorzieningen ingezet, wat verder opliep naar 243.000 in juni 2019, een toename van bijna 4%.

Tabel 2: Aantal lopende voorzieningen naar type, juni 2019.

Type voorziening	Aantal
Financiële compensatie	
Loonkostensubsidie Participatiewet	18.100
Forfaitaire loonkostensubsidie	2.150
Tijdelijke loonkostensubsidie	1.980
Werkplekken	
WIW/ID-baan	520
Beschut werk*	2.600
Participatieplaats	8.260
Proefplaatsing t.b.v. loonwaardebepaling	1.150
Overige werkplekken	15.000
Ondersteuning op de werkplek	
Jobcoach/begeleiding op de werkplek	11.240
Werkplekaanpassing	10

Voorziening naar werk of naar participatie		
Coaching naar werk of naar participatie		67.610
Training/cursus/opleiding		33.950
Vrijwilligerswerk		26.610
Overige sociale activering		21.600
Faciliterende voorzieningen		
Vervoer en overig faciliterend		17.360
Anders		
Uitbesteed, onbekend en niet nader in te delen		15.300
Totaal re-integratievoorzieningen		243.440

Bron: CBS

* Vermeld aantal ingezette voorzieningen beschut werk wijkt af van aantal mensen werkend in beschut werk volgens UWW. Zie ook figuur 7.

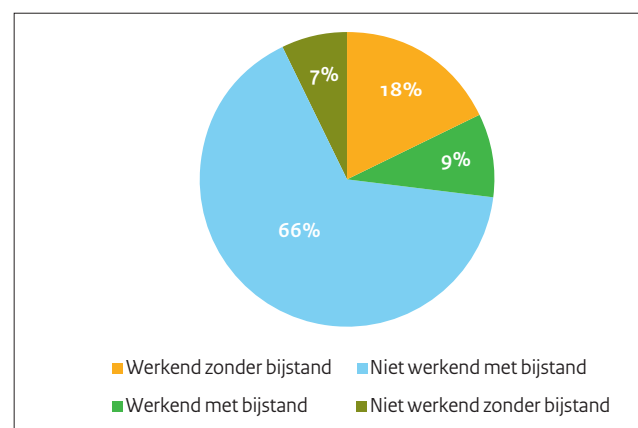
Het merendeel van de lopende voorzieningen in juni 2019 (62%) valt in de categorie 'voorzieningen naar werk of participatie'. Bijna de helft van deze voorzieningen betreft coachende ondersteuning naar werk of participatie en in bijna een kwart van de gevallen wordt een vorm van scholing ingezet.

Meer mensen geholpen bij re-integratie

In juni 2019 worden ruim 180.000 personen door gemeenten ondersteund in het krijgen of behouden van een baan. Het merendeel van de mensen ontvangt één voorziening (76%). 18% ontvangt twee voorzieningen en 4% drie. Een kleine groep van 2% maakt tegelijkertijd gebruik van vier of meer re-integratievoorzieningen.

Driekwart van de re-integratievoorzieningen die gemeenten inzetten, gaat naar bijstandsgerechtigden. Van alle bijstandsontvangers ontvangt ongeveer 35% hulp in de vorm van een voorziening. Het andere kwart van de voorzieningen wordt ingezet ten behoeve van niet-uitkeringsgerechtigden werkzoekenden (7%) en werkenden zonder aanvullende uitkering die ondersteuning nodig hebben (18%).

Figuur 5: Mensen met een re-integratievoorziening naar uitkeringspositie, eerste kwartaal 2019.

Bron: CBS

Re-integratievoorzieningen worden in gelijke mate verstrekt aan alle leeftijdsgroepen. Van alle mensen die in juni 2019 een voorziening ontvangen zijn de meeste tussen 45 en 55 jaar (22%).

Van alle mensen die in juni 2019 een re-integratievoorziening ontvangen, heeft 50% een niet-westerse achtergrond en 41% een Nederlandse achtergrond. De man-vrouw verhouding onder ontvangers van een voorziening is 50%-50%.

Van alle instrumenten die in juni 2019 werden ingezet, werden de verschillende soorten loonkostensubsidie, de werkplekken en de jobcoaches meer voor mannen dan voor vrouwen ingezet. Vrouwen daarentegen krijgen vaker voorzieningen als vrijwilligerswerk, scholing, coaching naar werk of participatie en overige sociale activering.

In 2018 zijn ruim 84.000 mensen vanuit de bijstand gestart met een baan. 42% van deze mensen ontving voorafgaand aan de baan een re-integratievoorziening. Daarnaast startten in 2018 bijna 4.000 niet-uitkeringsgerechtigden een baan nadat ze met een voorziening van de gemeenten ondersteund zijn. Een maand na de start van de baan is 90% van deze mensen nog aan het werk.

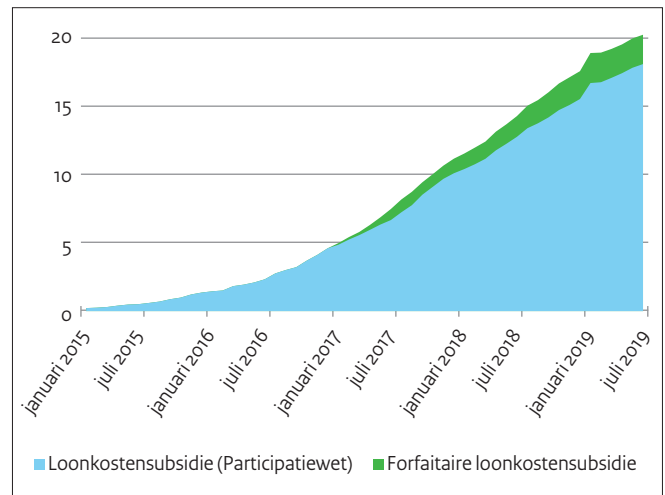
Ondersteuning voor mensen met een arbeidsbeperking

De Participatiewet wil met de instrumenten loonkostensubsidie, jobcoach en beschut werk vooral steun bieden aan mensen met een arbeidsbeperking die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon kunnen verdienen. Met een structurele loonkostensubsidie wordt de werkgever gecompenseerd voor de verminderde productiviteit van de werknemer. De hoogte van de tegemoetkoming wordt bepaald op basis van een loonwaarde berekening vooraf of wordt voor de duur van maximaal een half jaar op 50% vastgesteld (forfaitaire loonkostensubsidie). In deze periode wordt de uiteindelijke loonwaarde op de werkplek vastgesteld. Een jobcoach kan aanvullend de nodige begeleiding op de werkplek bieden aan de werknemer. Mensen met een beperking die meer begeleiding nodig hebben en onder aangepaste werkomstandigheden kunnen werken komen in aanmerking voor een beschutte werkplek.

Stijgende inzet voorzieningen Participatiewet

Sinds de invoering van de Participatiewet is de inzet van het instrument loonkostensubsidie gestaag gegroeid. In juni 2019 waren er 20.250 actief, waarvan 2.150 forfaitair.

Figuur 6: Ontwikkeling inzet loonkostensubsidie januari 2015 – juni 2019 (x1.000).

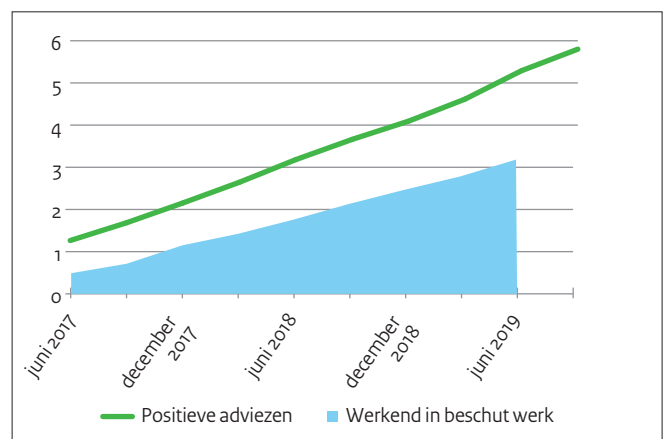
Bron: CBS

In juni 2019 werd de voorziening jobcoach 11.240 keer ingezet voor de begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking. De teller startte in januari 2015 op 350. Tot december 2018 groeide dit aantal gestaag door naar 4.210. Per januari 2019 is dit aantal meer dan verdubbeld naar 10.310. Dit hangt samen met de aanpassing in de statistiek: de omschrijving van de voorziening is verhelderd door het CBS en gemeenten hebben hun registraties tegen het licht gehouden.

Ook worden er steeds meer beschutte werkplekken georganiseerd door gemeenten en als voorziening aan mensen met een beperking aangeboden.

Om in aanmerking te komen voor een beschutte werkplek is een beoordeling door het UWV nodig. In de periode januari 2015 tot en met september 2019 heeft het UWV in totaal 5.801 keer een positief advies voor 'beschut werk' afgegeven. Na een positief advies doen gemeenten er gemiddeld drie maanden over om iemand te plaatsen op een beschutte werkplek. Volgens het UWV hebben in juni 2019 in totaal 3.277 mensen beschut werk.

Figuur 7: Ontwikkeling beschut werk: positieve adviezen beschut werk en aantal mensen werkend na positief advies, juni 2017 - september 2019 (x1.000).

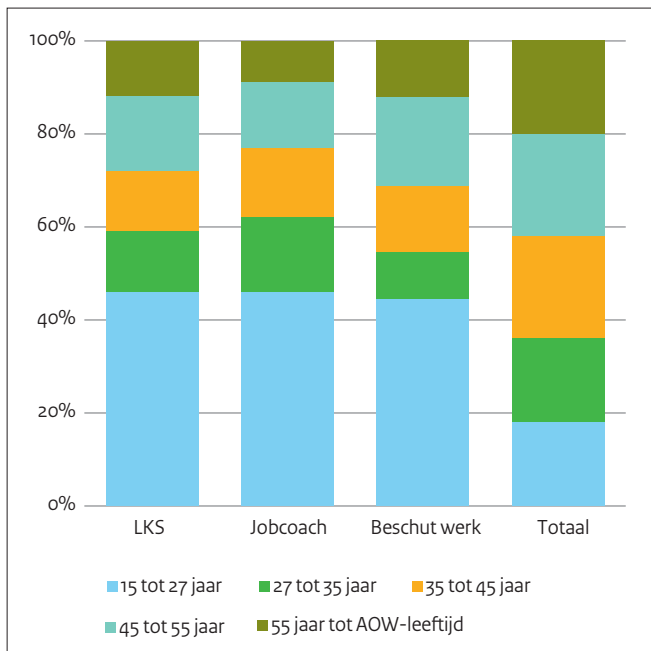

Bron: UWV

Ontvangers voorzieningen Participatiewet

Loonkostensubsidie, jobcoaches en beschut werk worden relatief het meest ingezet ter ondersteuning van jonge mensen. Bijna de helft van deze voorzieningen wordt ingezet voor de leeftijdsgroep tot 27 jaar (46%). Ter vergelijking, van alle voorzieningen die in juni 2019 door gemeenten worden ingezet gaat 18% naar deze leeftijdscategorie.

Figuur 8: Inzet re-integratievoorzieningen naar leeftijd (juni 2019).

Bron: CBS

Ongeveer twee derde van de nieuwe voorzieningen in de Participatiewet (loonkostensubsidies, jobcoaches en beschut werk) wordt ingezet voor mannen (respectievelijk 70%, 62% en 65%). Het grootste deel van de ontvangers van deze voorzieningen heeft een Nederlandse achtergrond (respectievelijk 68%, 63% en 62%).

Werk voor mensen met een arbeidsbeperking

De Wet Banenafpraak en Quotumregeling heeft als doel mensen met een arbeidsbeperking aan een baan te helpen bij een reguliere werkgever, zowel in de markt- als overheidssector. Conform de banenafpraak moeten er in 2026 125.000 extra banen zijn ten opzichte van de nulmeting in 1 januari 2013. Diverse instrumenten van de Participatiewet (zoals loonkostensubsidies en jobcoaches) dragen bij aan deze doelstelling. Een deel van de doelgroep van de banenafpraak valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Eind 2018 waren er in totaal 162.000 mensen aan de slag onder de banenafpraak, in een beschutte omgeving van een sociale werkvoorziening (Wsw) of in beschut werk onder de Participatiewet. Veelal mensen die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen, maar niet duurzaam arbeidsongeschikt zijn. Zowel het aantal mensen onder de banenafpraak als in nieuw beschut werk nemen toe ten opzichte van eind 2015. Het aantal mensen in een sociale werkvoorziening (Wsw) daalt. Sinds de

Participatiewet van kracht is, is nieuwe instroom in de sociale werkvoorziening niet meer mogelijk. Het aantal mensen in deze vorm van beschutte werkomgeving zal de komende jaren dus verder afnemen.

Per saldo over de drie wettelijke kaders zijn er eind 2018 bijna 20% meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk dan eind 2015.

Deze groei zet door in 2019. Eind juni 2019 werken meer dan 3.000 mensen op een beschutte werkplek onder de Participatiewet en 116.000 onder de banenafpraak. Uitgedrukt in banen voor mensen uit de doelgroep banenafpraak staat de teller op 131.000 banen. Dit zijn bijna 56.000 banen meer dan tijdens de nulmeting.

Tabel 4: Aantal mensen werkzaam onder de banenafpraak, of op een beschutte werkplek onder de Wsw of de Participatiewet in 2015, 2017 en 2018.

	Eind 2015	Eind 2017	Eind 2018
Banenafpraak	80.105	98.824	112.763
Beschut werk			
Wsw	55.709	49.078	46.737
Participatiewet	0	1.184	2.542
Totaal	135.814	149.086	162.042

Bron: UWV, Panteia

In het tweede kwartaal van 2019 staan in totaal bijna 225.000 mensen in het landelijk register waarin alle mensen staan die onder de banenafpraak vallen (doelgroepregister). Van hen hebben 116.000 (52%) dan een baan. Binnen het doelgroepregister vallen bijna 78.000 mensen onder de Participatiewet. In het tweede kwartaal van 2019 is 47% van deze gemeentelijke doelgroep aan het werk.

Bewerkingen door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op basis van (voorlopige) gegevens van: CBS: Bijstandsstatistiek en Statistiek Re-integratie Gemeenten UWV: Factsheet Banenafpraak, Rapportage Beschut werk Panteia: Wsw-Statistiek Aantallen boven 10.000 worden in tekst veelal op duizendtallen afgerond. Door afrondingsverschillen tellen aantallen en percentages niet altijd op tot totaal.

Deze factsheet is een uitgave van:
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
 Xerox/OBT, Den Haag
 © Rijksoverheid | November 2019